

Forslag til Cavling-prisen 2019

Er man rig og magtfuld nok, kan man få store rabatter hos de danske skattemyndigheder - og måske endda slippe for at blive retsforfulgt. Dét må være læren af de afsløringer, som de to TV2-journalister Thomas Østerlin Koch og Joachim Claushøj Bindslev har dokumenteret gennem et årelangt researchforløb, der har fundet sted i bl.a. USA, og som udmøntede sig i to Operation X-programmer i slutningen af september 2019. Jeg opfordrer hermed Cavling-komiteen til at hædre journalisterne bag afsløringerne - anført af Thomas Østerlin Koch og Joachim Claushøj Bindslev - med Cavling-prisen.

At holde øje med magthaverne og afsløre brud på den tillid, vælgerne har vist dem ved at give dem ansvaret for driften af vores samfund, hører til blandt journaliststandens vigtigste opgaver. Som den fjerde statsmagt er den frie presse en uundværlig del af et velfungerende demokrati - kun ved til stadighed at holde øje med, at folkevalgte og andre med gyldne kæder handler i samfundets interesse og følger grundlæggende principper som lighed for loven, og kun ved stædigt at insistere på befolkningens ret til forklaringer på tilsyneladende ureglementerede beslutninger foretaget af samme, kan man sikre demokratiets fortsatte trivsel.

Dén opgave har journalisterne Thomas Østerlin Koch og Joachim Claushøj Bindslev løftet på fornemste vis gennem deres arbejde for at afsløre dels bagmændene til de amerikanske pensionsfonde, der trak penge ud af den danske statskasse gennem omfattende snyd med udbytteskat, dels den hemmelige aftale, som de danske skattemyndigheder indgik med bagmændene. Aftalen indebar en rabat til bagmændene, der ud af 4,1 milliarder svindlede kroner fik lov til kun at skulle tilbagebetale 1,6 milliarder kroner til den danske statskasse. Bagmændene slap for at hæfte for de yderligere 2,9 milliarder kroner, som de fik lov at 'afskrive', fordi beløbet angiveligt svarede til de udgifter, bagmændene havde i forbindelse med udførelsen af selve svindlen. Som juraprofessor Eva Smith forklarer i et af de to dokumentarprogrammer, svarer det til, at en indbrudstyv får lov til kun at skulle levere en del af sine tyvekoster tilbage med følgende begrundelse: "[...] jeg har købt en skærebrænder, den kostede 2.000, og jeg har snakket med en ekspert i, hvordan man stopper jeres tyverialarm inden, og han vil have 4.000. Der var en, der holdt vagt for mig, han vil have 3.000, så de penge skal jo trækkes fra" (se <https://www.dr.dk/nyheder/penge/medier-bagmaend-fik-milliardfradrag-i-hemmeligt-forlig-med-skattestyrelsen>).

Journalisterne har dokumenteret, at de danske myndigheder bevidst undlod at oplyse befolkningen om den milliard-rabat, de havde givet bagmændene, da aftalen i maj 2019 blev præsenteret af den daværende skatteminister, Karsten Lauritzen, som et forlig, hvor bagmændene ville tilbagebetale hele den formodede svindelsum. Således udtalte Steen Bechmann, Direktør for Særlig Kontrol i Skattestyrelsen, at myndighederne ville få 1,6 milliarder tilbage af de pågældende bagmænd, fordi det var det beløb, de havde svindlet sig til: "Hvis det viser sig, at beløbet er større end 1,6, får vi mere. Vi får krone for krone det, de har fået udbetalt i udbytteskat" (<https://www.dr.dk/nyheder/penge/forlig-16-milliarder-kroner-i-sag-om-formodet-svindler-med-udbytteskat>).

De to journalister er tilknyttet TV2 og har arbejdet på udbyttesagen siden 2015. Fra sommeren 2018, hvor de fik kendskab til de hemmelige forhandlinger om en aftale med de danske myndigheder, har de arbejdet utrætteligt for at afdække et forløb og et sagskompleks, som var svært gennemskueligt, og hvori flere interessenter aktivt modarbejdede deres forsøg på at nå til bunds i sagen. Herunder blev journalisterne aktivt modarbejdet af de danske skattemyndigheder, som i offentligheden har drevet en smædekampagne mod dem - udfoldet gennem gentagne forsøg på bl.a. gennem udtalelser til andre medier at underminere legitimiteten af journalisternes afsløringer og så tvivl om deres personlige loyalitet mod Danmark ved at anklage dem for 1) at gå udenlandske interessenters ærinde og for 2) at søge at forhindre, at de danske skatteborgere får nogen af de tabte penge tilbage (se: <https://www.sktst.dk/aktuelt/pressemeddelelser/skattestyrelsen-afviser-beskyldninger/>).

Skattestyrelsen har ikke juridisk hjemmel til selv at friholde bagmændene fra straf i en kriminalretlig sag, men Skattestyrelsen har gjort klart for SØIK - Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet, der står for efterforskning og eventuel retsforfølgelse af bagmændene - at retsforfølgelse af de implicerede kan være problematisk i forhold til Skattestyrelsens mulighed for at tilbageskaffe flere af de svindlede udbyttepenge. Med det indgåede forlig har Skattestyrelsen gjort klart, at man prioriterer at få dækket nogle af de store huller, som udbytte-sagen har efterladt i den danske statskasse, også selvom det sker på bekostningen af befolkningens retsfølelse og princippet om lighed for loven. Den skriftligt udtrykte velvilje overfor bagmændene i form af det indgåede forlig vanskeliggør efter min egen vurdering yderligere en retslig proces mod bagmændene i særligt USA, fordi amerikanske domstole vil vægre sig mod at bruge ressourcer på en sag,

hvor der allerede foreligger et forlig, som de vil være tilbøjelige til at opfatte som udtryk for et allerede eksisterende samarbejde mellem bagmændene og de danske myndigheder.

Det meste af tiden tager vi vores demokratiske styreform som en selvfølge. Uddelingen af Cavling-prisen er en god anledning til at minde os alle sammen om, hvilken afgørende rolle pressen spiller for netop dén styrefoms overlevelse. Den amerikanske præsident Thomas Jefferson var den sproglige ophavsmand til den moderne verdens første succesfulde forsøg på at grundlægge en nation, hvor befolkningen selv indtog rollen som magthavere. Som toppolitiker var han personligt ofte led og ked af pressens skriverier, men mod slutningen af sit erfaringsfulde liv skrev han blandt andet følgende om den fri presses bydende nødvendighed i et demokrati: “Alle magthavere har tendens til at gennemtvinge deres egne interesser i omgangen med borgeres frihed og ejendom. Ingen andre end folket selv kan trygt betros den tillid; og de kan kun sikre den, hvis de er velinformerede. Hvor pressen er fri, og alle kan læse, kan alle være trygge’.

Det er forståeligt, hvis visse folkevalgte politikere og ansatte i Skattestyrelsen er godt og grundigt trætte af TV2’s afsløring af milliard-rabatten til de amerikanske bagmænd i udbytte-sagen. Men det er ligeså sikkert, at selve vores demokrati afhænger af netop pressens vedholdende insisteren på at stille samme magthavere til ansvar overfor folkeopinionen. Det har Thomas Østerlin Koch og Joachim Claushøj Bindslev gjort på forbilledlig vis, og derfor fortjener de Cavling-prisen.

Mette Nøhr Claushøj

USA-ekspert

Selvstændig analytiker/kommentator og tidligere journalist (1998-2000, Politiken)

... og stolt storesøster